

ACADEMIA ROMÂNĂ

MANIFESTĂRI DEDICATE SĂRBĂTORIRII CENTENARULUI MARII UNIRI

Sărbătorirea în acest an a Centenarului Marii Uniri mobilizează numeroase instituții centrale și locale de pe toată întinderea țării, ceea ce este foarte firesc, dată fiind relevanța acestui moment pentru devenirea noastră istorică, prilej de prospectare a celor înlăptuite de predecesori, de cuantificare a valențelor moștenirii receptate prin prisma abordărilor curente și de definirea perspectivelor ce se configurează pentru viitorul mai apropiat sau mai îndepărtat, în măsura în care acesta ar putea fi cu adevărat predictibil.

La o estimare – prin forța lucrurilor – sumară, căci mijloacele de informare accesibile nu sunt generoase, trăim cu impresia că, cel puțin până în prezent, organismele statale abilitate, absorbite unidirecțional de problemele spinoase de ordin economic, juridic și de altă natură, ignoră iresponsabil întâmpinarea la parametri firești a aniversării unui moment crucial din trecutul neamului, de care se leagă împlinirile noastre cele mai consistente. Cum am putea taxa această precară stare de fapt dacă nu o desconsiderare flagrantă a eforturilor eroice ale celor care și-au dat obolul de sânge pe câmpurile de luptă, ale celor care nu și-au precupețit energiile și competențele pentru a smulge la masa tratativelor cu potențaii vremurilor condiții favorabile pentru evoluția neamului în spectrul normalității.

Despre demersurile conducerii Academiei Române în privința sărbătoririi Centenarului, dorim să precizăm că acestea au fost stipulate, încă în a doua jumătate a anului 2016, în volumele dedicate *Strategiei de dezvoltare a României în următorii 20 de ani*, elaborate de un colectiv de academicieni și de colaboratorii acestora, sub coordonarea regretatului președinte Ionel-Valentin Vlad, iar într-o formă mult augmentată în *Programul Academiei Române de sărbătorire a Centenarului Marii Uniri*, datat la 5 iulie 2017, purtând semnătura Biroului Prezidiului, și plasat pe site-ul Academiei, precum și într-un articol personal inserat în sumarul periodicului *Academica* (XXVII, 315, 2017,1, p. 22-25).

Unul din obiectivele prioritare ale Academiei Române constă, precum domniile voastre sunt înștiințate, în elaborarea a circa 25-30 de sinteze asupra tuturor domeniilor relevante ale culturii și științei naționale, proiect amplu și ambițios, care, am satisfacția să constat, a dobândit adeziunea unui mare număr de eminenți savanți membri ai instituției noastre, în pofida scepticismului inițial al multor colegi. În momentul de față înregistrăm nu numai virtualități, ci și concretizări, în sensul că au fost deja predate la Editura Academiei opt volume privind Lingvistica, Etnologia și Etnografia, Științele Geonomice, istoria Chimiei, Filosofiei și Muzicii românești, roade ale travaliului coordonat de doamna academician Cornelia Sabina Ispas și de domnii academicieni Nicolae Anastasiu, Dan Bălțeanu, Octavian Lazăr Cosma, Petre Frangopol, Nicolae Panin, Dan Rădulescu, Marius Sala, Alexandru Surdu, precum și de domnul prof. Nicolae Saramandu. Alte trei volume, aferente Istoriei românilor și Istoriei Bisericii Ortodoxe Române, coordonate de domnii academicieni Dan Berindei și Mircea Păcurariu, se află depuse la Editura Enciclopedică, care cooperează cu Editura Academiei. Dispunem, prin urmare, în prezent de 11 volume cvasifinite și profit de întâlnirea noastră de astăzi spre a adresa, cu tot respectul, rugămintea către domnii academicieni, coordonatori și

ACADEMIA ROMÂNĂ

autori ale celorlaltor tomuri, să ni le prezinte cât mai repede cu putință. Avem promisiunea că Ministerul Culturii și Identității Naționale își va asuma costurile de tipărire ale sintezelor, dar, în cazul nedorit că vor apărea curențe în această privință, scontăm pe sprijinul financiar al primăriilor municipiilor Iași și Cluj-Napoca, cu care Academia a încheiat recent parteneriate de colaborare. În concordanță cu cele inserate în textul unui alt parteneriat, semnat recent cu Institutul Cultural Român, prin persoana președintelui așezământului, doamna Liliana Țuroiu, acesta își va asuma traducerea tuturor volumelor în limba engleză și va sprijini difuzarea lucrării în străinătate.

Pro memorias, un alt obiectiv preponderent, având conexiuni cu aniversarea Centenarului, privește deschiderea de institute de propagare culturală și de cercetare în străinătate, destinate investigării vestigiilor și documentelor cu valențe istorice și artistice, precum și formării intelectuale a tinerilor studioși. Aceasta a fost și menirea institutelor românești din perioada interbelică, ce au activat la Roma și Paris și, doar pentru scurtă vreme, la Berlin, după modelul așezămintelor cu profil identic fondate de statele occidentale, în special în arealul mediteranean și oriental. În instituțiile amintite, întemeiate și conduse de Vasile Pârvan, Nicolae Iorga și Sextil Pușcariu, s-a format un cortegiu de istorici, literați și artiști, ce au constituit o adevărată elită intelectuală. Fără a dispune de un complex florilegiu intelectual, România va lăncezi într-o perpetuă postură de cenușăreasă, dar nu o Cenușăreasă reperată de un prinț generos, precum în basmul fraților Grimm și în opera lui Rossini, ci una cu rosturi de slujnică umilă. Mai succint și mai plastic decât mine, Nicolae Iorga spunea că „fără steag de cultură, un popor e o gloată, nu o oaste”. Fără îndoială, elitele se pot plămădi și în alte perimetre ambientale, dar considerăm că o cale deja patentată, ilustrată de institutele diseminate în străinătate, prezintă garanții de eficiență.

Ținând seama de anumite circumstanțe, am propus ca astfel de institute coordonate de Academia Română să fie amplasate la Freiburg, Madrid, Paris, Istanbul, Berlin, iar în această privință am demarat demersuri pe lângă mai mulți miniștri, diplomați și politicieni, dat fiind că instituția noastră nu deține, din păcate, resurse suficiente de generoase pentru a le gestiona exclusiv. Rezumând rezultatele eforturilor depuse până în prezent pentru deschiderea institutelor dincolo de hotare, aș putea conchide, precum un mucalit autor francez: *Nous avons remporté une défaite (Am câștigat o înfrângere)*. Se impune a recunoaște că intervențiile de până acum la oficialitățile guvernamentale cu primenire sezonieră nu au fost suficiente de persuasive și de percutante, astfel că s-au lovit de un zid de apatie și de lipsă de înțelegere, dar nutresc totuși speranța că am pierdut doar niște bătălii, nu și războiul.

Dacă pentru institutele din străinătate, rezultatele au fost cele devoalate, în schimb am înregistrat o indubitabilă eficiență în privința editării volumelor din seria *Basarabica*, în care publicăm lucrări semnificative ale savanților din Republica Moldova. Până în momentul de față, în cursul anului trecut și în primele săptămâni ale anului în curs au văzut lumina tiparului șase volume, pregătite împreună cu profesorul Ionel Căndea, membru corespondent al Academiei și director al Muzeului Brăilei „Carol I”. La acestea se adaugă două tomuri complementare, din seria intitulată *Documenta Basarabiae*, iar până la sfârșitul anului estimăm ca posi-

ACADEMIA ROMÂNĂ

bilă publicarea a cel puțin încă patru volume din seria *Basarabica*, mizând și pe sprijinul financiar al Institutului „Eudoxiu Hurmuzachi” pentru românii de pretutindeni, condus de profesorul Nicolae Brânzea.

În afară de acestea, Academia Română, împreună cu institutele din subordine, s-a implicat în co-organizarea unor manifestări științifice de anvergură. Astfel, la 21 noiembrie 2017, împreună cu academicianul Alexandru Zub, cu profesorul Gheorghe Cliveti și mai mulți colegi de la Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” din Iași, am participat la conferința de la Chișinău dedicată aniversării centenarului constituirii Sfatului Țării, iar la 24 ianuarie 2018 mai mulți membri ai Academiei Române au luat parte la sesiunea de comunicări „Unirea Principatelor Române, temelie a Marii Uniri de la 1918” de la Patriarhia Ortodoxă Română, la care au prezentat alocuțiuni președintele Academiei Cristian Hera (moderatorul manifestării), Preafericitul Părinte patriarh Daniel și președintele României Klaus Werner Iohannis, urmate de comunicări susținute – în ordinea dispunerii în program – de academicienii Dan Berindei, Victor Spinei, Victor Voicu, Ioan-Aurel Pop și Eugen Simion.

În perioada următoare, Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași va organiza în colaborare cu institutele de istorie din București și Iași și cu facultățile de istorie din Chișinău, București și Cluj-Napoca conferința internațională „Marea Unire a românilor (1918). Istorie și actualitate”, pe 22-24 martie 2018, în vechea capitală a Moldovei, iar academiile Republicii Moldova și României vor conlucra la sărbătorirea zilei Unirii Basarabiei cu Vechiul Regat la Chișinău și Iași, pe 27 și, respectiv, 28 martie 2018. Alte numeroase manifestări științifice, cu caracter național și internațional, dedicate, de asemenea, Primului Război Mondial și Marii Uniri, vor avea loc prin aportul membrilor Academiei și al cercetătorilor institutelor adiacente în mai multe centre universitare din țară: Suceava, Cluj-Napoca, Alba Iulia etc. Dintre aceste acțiuni pare a se detașa prin amplitudine cea gestionată de domnul secretar general al Academiei, academicianul Victor Voicu, preconizată încă în cursul anului trecut și despre care ar fi oportun să ne prezinte anumite detalii chiar principalul său inițiator.

Întrucât Academia Română urmărește o proliferare sporită a ecourilor aniversării Marii Uniri dincolo de hotare, este prevăzut un set consistent de manifestări. Un program complex de acțiuni preconizează în această direcție Accademia di Romania de la Roma și Istituto Romano di Cultura e Ricerca Umanistica din Veneția. S-ar cuveni semnalat faptul deloc normal că aceste două vechi și importante așezăminte nu au făcut de mai mulți ani obiectul unei prospectări riguroase din partea Academiei Române (care le desemnează doar directorii și contribuie la selectarea bursierilor), instituția noastră concedând aproape în exclusivitate coordonarea activității lor Ministerului Afacerilor Externe și Institutului Cultural Român. Asemenea disfuncționalități ar trebui remediate cu celeritate, iar în acest sens directorii așezămintelor ar fi util să-și prezinte rapoartele de activitate în cadrul adunărilor generale.

O inițiativă foarte meritorie pentru vizibilitatea spiritualității românești în exterior se profilează a fi programarea unui ciclu de zece conferințe la Institut für Österreichkunde de la Viena, susținute de dr. Mădălina Diaconu profesoară asociată la Alma Mater din capitala Aus-

ACADEMIA ROMÂNĂ

triei, având tema *Ideengeschichte Rumäniens. Hauptakteure, Denkschulen, Wirkungen (Istoria ideilor din România. Actorii principali, școlile de gândire, rezultate)*, ce survolează momentele semnificative ale culturii noastre începând de la Școala ardeleană și până la contemporaneitate. Finanțarea conferințelor a fost asumată integral de Fundația Menachem H. Elias din subordinea Academiei Române. Ne face plăcere să relevăm colaborarea benefică cu Fundația Elias, coordonată cu competență de domnii academicieni Aurel Iancu și Vasile Stănescu, prin a căror bunăvoință s-au asigurat stagii de documentare unor tineri cercetători la Viena. Precum am convenit cu Domniile lor, chiar din acest an între bursierii Fundației vor fi incluși pentru prima dată și istorici basarabeni, din rațiuni ce nu necesită explicații.

Tot în spațiul cultural germanofon va avea loc, la 9-10 martie 2018, un simpozion dedicat aniversării Centenarului la Institutul Român (Rumänisches Institut) de la Freiburg im Breisgau, din inițiativa directorului așezământului, hăruiatul literat Mihai Neagu, la care, pe lângă intelectuali din Germania și Franța, urmează să participe trei istorici din România și alți trei din Republica Moldova. Aș ține să remarc inconvenientul că organizarea unor conclavuri științifice internaționale de amplitudine nu are șanse să se materializeze pe deplin corespunzător dacă invitațiile remise specialiștilor parvin numai cu puțină vreme înainte de data programării lor, pentru motivul că nu se dispune de timp suficient pentru elaborarea comunicărilor și se acționează într-un climat de incertitudini manageriale.

Ar mai fi de adăugat că numeroși membri ai Academiei Române s-au angajat în diverse activități aferente marcării Centenarului cu reverberații în mass-media, constând din participarea la emisiuni radiofonice sau televizate, susținerea de conferințe, colaborarea la periodice culturale etc., ceea ce găsim că este meritoriu.

Personal nu agreez tendințele de sărbătorire ale Centenarului Marii Uniri într-o manieră excesiv de festivă, în condițiile în care se perpetuează carențe ce cangrenează evoluția țării spre un liman mai civilizat și prosper, iar unele neajunsuri, în loc să fie stopate, se extrapolază: exodul galopant spre alte meridiane – probabil cel mai mare flagel al societății românești contemporane –, sărăcia, corupția, analfabetismul, activizarea curentelor anti-naționale, desconsiderarea culturii și a intelectualității. M-aș întreba, evident retoric, dacă avem îndreptățirea să arborăm seninătate deplină la sărbătorire, în condițiile în care Basarabia și nordul Bucovinei continuă să fie desprinse din entitatea statală românească, când în nordul Bucovinei, în Balcani și Ungaria se derulează un proces rapace de deznaționalizare a enclavelor românești? Academia Română împreună cu instituțiile din subordine trebuie să se implice mai ferm și coerent spre susceptibilizarea clasei politice și mass-mediei în legătură cu aceste realități intolerabile și, totodată, să-și asume anumite demersuri în domenii în care deține competență și mijloace de reacție. Totodată, consider că este vital ca manifestările dedicate Centenarului Marii Uniri să nu se cantoneze spre palierele retoricii emfatică, ci să vizeze aspecte de substanță, cu reverberații durabile, care să conducă la benefice împliniri perene pentru întreaga românităte.

ACADEMIA ROMÂNĂ

Mă grăbesc să-mi închei alocuțiunea, ghidându-mă după aforismul unui contemporan al lui Shakespeare, filosoful Francis Bacon, potrivit căruia discursurile lungi ar ajuta la rezolvarea problemelor la fel de mult precum un frac pe alergătorul de la competițiile de cros.

Acad. Victor Spinei
Vicepreședinte al Academiei Române
Coordonator al Programului Centenar al Academiei Române